

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΑΤΡΟ "ΒΥΡΩΝ",— ΘΙΑΣΟΣ ΝΕΩΝ.— Β. ΡΩΤΑ "ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΙ.—"ΤΟ ΠΙΑΝΟ",— ΜΟΝΟΠΡΑΧΤΕΣ ΚΩΜΩΔΙΕΣ.

Στά τόσα μας και άπαισιτά δειγνοπαθήματα άπ' την πιό πρόσφατη θεατρική μας παραγωγή, μπορούμε νά ποϋμε πώς είχαμε μιάν άνακουφιστική άνάπαυλα άπ' τη προχθεσινή βραδιά στο θέατρο "Βύρων". Δοκιμάσαμε τό θερμό, τό ποικιλόχρωμο, τό έναλλασσόμενο, τό περήφανο και τό ταπεινό, τό καταστροφικό και τό καθαρτήριο αίσθημα της ζωής. Μείναμε κυριαρχημένοι άπ' την ζωντανή άντανάκλαση των πραγμάτων, των πραγμάτων πού δίνονται όχι μέ τη συμβολότητα των σχηματικών πλαισίων, αλλά μέ την πυρόχρομη και παλλόμενην δψη μιζς ζωϊκής πλησιονής.

Τό έργο του κ. Βασιλη Ρώτα είναι έργο ζωής. Η ρίζα του έπικοινωνεί μέ τό εσωτερο δάθος αυτής της ζωής και ή κορυφή του χαρούμενη και αλσιόδοξη, άπ' την άκέραιη γνώση κι' άπ' την έντιμη έμπειρία, θαδίζει όλοένα και ώραιότερα, όλοένα και σταθερότερα πρós τό όπέρτερο, τό καθολικό νόημά της.

Άλλά τό έργο του κ. Ρώτα δέν είναι μόνο έργο ζωής, δέν είναι μόνο έργο έποχής, αλλά και έργο εκθούτατα έλληνικό: λαϊκό έλληνικό έργο, έργο πού πηγάζει αθόρμητα άπό μιá πολυκύμαντη, άπό μιá τυρανισμένη δσο και ήρωϊκή δοκιμασία ένός λαού, ένός λαού πού δντας ή έν-

τονώτερη ένσάρκωση της ζωής, άναζητά. ύστερα άπό τόσες περιπλανήσεις και τόσους άγώνες, κυριευμένος άπό τον ίερώτερο και πιό καθαγιασμένο νόστο, τη λύτρωσή του, μέ τη συνειδητή κατάκτηση τούτου του νοήματος της ζωής.

Και τό έργο του κ. Ρώτα είναι συνειδητά προσανατολισμένο πρós τοϋτο τό σκοπό, "Έχοντας κατανοήσει δημιουργικά την ουσιαστική άποστολή της τέχνης και τό χρέος του καλλιτέχνη, μιζς προσφέρει και μιάν αισθητική, άπόλαυση, αλλά άκόμη και μιá κατασταλαγμένη και άποκρυσταλλωμένη πείρα ζωής, μετουσιωμένη, λεπτά και μιστορικά σέ έργο τέχνης.

Αυτές είναι οι γενικές μας έντυπώσεις άπ' τους "Γραμματιζόμενους" κι' τό "Πιάνο". Τό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι πώς ό κ. Ρώτας διάλεξε τό δυσκολώτερο μονοπάτι. Μιζς έδωσε κωμωδία ίσως για νά μπορέσουμε ν' άναμετρήσουμε τις τεχνικές του ικανότητες. Και ή γνώμη μας είναι πώς πέτυχε. Καμιά φορά είναι αλήθεια πώς μένουμε μέ την έντύπωση της υπερβολής και του κωμικά φραστικού πλεονασμού. Άναρωτιώμαστε όμως κατά πόσον οι υπερβολές αυτές δέν ύπηρεταθν τον ίδιο τον σκοπό της τέχνης. Όμολογούμε ακόμα πώς δέ διστάζει μέσ' στο έργο του νά μιζς φανερώσει πώς είναι

πιστός μαθητής ενός μεγάλου δασκάλου, γιατί απλοθέτατα τούτος ο μεγάλος δάσκαλος ήταν το πιο προνομιούχο παιδί της ζωής και της τέχνης. Βέβαια μπορεί να μας παρατηρηθεί πώς το έργο του κ. Ρώτα δεν μας δίνει ολοκληρωμένο σύνολο. Σ' αυτό είμαστε υποχρεωμένοι να συμφωνήσουμε ακόμα δε και να προσθέσουμε πώς δεν είναι ούτε κι' η πρόθεση του ίδιου του συγγραφέα. Είναι μια άπαρχή, μια άπαρχή πειστική για το τι μπορεί να μας δώσει ένα ιστορικό χέρι πειθαρχημένο σ' ένα φωτισμένο μυαλό. Και μες αυτήν την άπαρχή χαιρετίζουμε.

«Οι Γραμματιζόμενοι» έχουν όλες τις προτιμήσεις μας. Είναι έργο άδρό, έργο που απ' την ταπεινότητα και τη μιζέρια μιας δύστυχης και δασκανισμένης ζωής μεταπήδαει στην αιματοπόρφυρη κάθαρσή της. Ίσως να υπάρχουν αντιρροήσεις για τον τρόπο αυτής της κάθαρσης, αλλά αν τελειωτικά αντικρουσθή από μια δαυότερη ψυχολογική έμπειρία θα δοούμε πώς κι' απ' την άποψη αυτή δικαιώνεται ο συγγραφέας.

Το «Πιάνο», κωμωδία με έντονη πλοκή, κατόρθωσε και μας έδωσε τὰ άρνητικά στοιχεία αυτής της πολύπαθης περιόδου της ζωής μας: Το μαυραγοριτισμό των τυχοδιωκτικών, των παρασιτικών και των κοινωνικά διαλυτικών στοιχείων της ζωής καθώς και την παθολογικά έγωϊστική και ήλιθια αντιδραστική στάση των χωρικών μας. Κι' όλα αυτά με ζωνρότητα όσο και σαρκαστική διάθεση.

Στά έργα αυτά ανταποκρίθηκε άρμονικώτατα ο «θέσος των Νέων». Οι συμπα-

θητικοί και άξιοι αυτοί καλλιτέχνες παρ' όλες τις ευνόητες άδυναμίες, που υπογραμμίζουν περισσότερο την προσπάθειά τους, μας δίνουν καθημερινά δείγματα και των τεχνικών τους δυνατοτήτων και της δαυότερης προσήλωσή τους στην τέχνη που υπηρετούν. Σημειώνουμε ιδιαίτερα την κ. Ρούσου, σαν μητέρα του Τραγομούρη με την πλήρη κατανόηση και απόδοση του ρόλου της. Τά ίδια και περισσότερο για τον κ. Αργύρη. Ίκανοποιητικός επίσης ο κ. Γαβρίλης καθώς και ο κ. Σταμάτης και γενικά όλοι τους σ' ενολο άρμονικό και καλοδαλμένο. Επίσης χαρακτηριστικώτατοι οί κ. κ. Διανέλος και Φόρος. Όσο για το χορό άρτιώτατος και απόλυτα καλλιτεχνικά ταιριασμένος. Σεχωρίσαμε την κ. Καπλάνη.

Και μια που μιλήσαμε για το χορό, ξεχάσαμε την κυριώτερη προσκομιδή του έργου του κ. Ρώτα. Με το χορό ο συγγραφέας ξαναδίνει το έργο στο λαό. Ο λαός μπαίνει στη σκηνή, δεν είναι μονάχα θεατής αλλά και παράγοντας μιας λειτουργίας κοινωνικής γιατί κρίνει κι' αποφαινεται, παινεί, ή καταδικάζει και καθαγιάζει την τέχνη που γίνεται αισθητική δικαίωση της ζωής. Κι' ο χορός του κ. Ρώτα είναι ή περιουσία της ζωής μας, της πείρας του λαού μας, της πατροπαράδοτης σοφίας και των πόθων του. Και μόνον τὰ χορικά φτάνουν για να έκτιμηθεί το έργο του κ. Ρώτα, γιατί μας άνακουνδέουν με την πολύπειρη φυγή του λαού μας.

Α. Ν. ΣΙΑΛΑΝΟΣ